

Ekim 2012

Bu bilgi notunun kapsamı nihai değildir ve AİHM için bağlayıcılığı yoktur

AİHM'nin içtihadında çevreyle ilgili davalar

Gürültü kirliliği

Havalimanı gürültüsü:

Powell ve Rayner – Birleşik Krallık Davası (no. 9310/81)

21.02.1990

Heathrow havalimanı çevresinde yaşayan başvuranlar, izin verilen gürültü seviyesinin kabul edilemez olduğunu ve Hükümet tarafından alınan gürültü azaltıcı tedbirlerin yetersiz olduğunu iddia etmekteydiler.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, uluslararası hava trafiğine açık ve yoğun yerleşim birimlerine yakın büyük havalimanlarının ülkelerin refahı için gerekli olduğunu kaydetmiştir. Heathrow havalimanı dünyanın en yoğun, ticari, uluslar arası bağlantı ve Birleşik Krallık için ekonomisi için kilit bir öneme sahip iken; çevre üzerindeki olumsuz etkileri bütünüyle ortadan kaldırılamasa dahi havalimanının bu faydaları olumsuz sonuçlaratelaflı edebilmektedir.. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 8. Maddesinin ihlali söz konusu değildir.

Hatton – Birleşik Krallık Davası (başvuru no. 9310/81)

Büyük Daire kararı

08.07.2003

Heathrow havalimanı yakınlarında yaşayan başvuranlar, 1993 yılından itibaren Hükümetin gece uçuşlarına müsaade etmesi nedeniyle maruz kaldıkları gürültünün arttığından şikayetçi idiler. Başvuranlar gece inen ve kalkan uçaklar nedeniyle uykularının sürekli kesintiye uğramasının sonucu olarak sağlıklarının zarar gördüğünü iddia etmekteydiler.

AİHM 1993 yılındaki politika değişikliğinin gece gürültü seviyesinde gerçekten bir artışa yol açıp açmadığı konusunda bir karara varamamış olsa dahi, gece uçuşlarının da normal uçuş düzeni içerisinde gerçekleştirilmesinde ekonomik bir yararın söz konusu olduğunu, gürültüden rahatsız olanların sayıca az olduğunu, konut fiyatlarında bir düşüş yaşanmadığını ve başvuranların herhangi bir maddi kayba uğramaksızın başka bir yere taşınabileceklerini kaydetmiştir. 8. Madde ihlal edilmemiştir.

Mahalle gürültüsü:**Moreno Gomez – İspanya Davası (başvuru no. 4143/02)**

16.11.2004

Başvuran, evinin yakınındaki gece kulüplerinin gece boyu devam eden gürültüsünden ve bu gürültünün uykusunu sürekli kesintiye uğratmasından şikayetçi idi.

AİHM, yetkililerin gece gürültüsü sorununu çözüme kavuşturmamaları nedeniyle başvuranın konutuna saygı hakkının ciddi biçimde ihlal edildiğini kaydetmiştir. AİHM gürültünün boyutu, gece boyu, çok yüksek düzeyde ve uzun yıllardır devam ettiği gerekçesiyle 8. Maddenin ihlal edildiğine hükmetmiştir.

DEÉS – Macaristan Davası (başvuru no. 2345/06)

09.11.2010

Başvuran, 8. Madde kapsamındasokağındaki düzensiz trafiğin meydana getirdiği ciddi gürültü, sallantı ve kirlilikten rahatsız olduğundan şikayetçi idi.

AİHM yetkililerin Deés'in sokağındaki trafiği sınırlama ve yeniden düzenleme yönündeki gayretlerine karşın, başvuranın uzun süredir devam eden aşırı gürültüden doğrudan ve ciddi biçimde rahatsız olduğunu kaydetmiştir. Dolayısıyla, başvuran konutuna ve özel hayatına saygı gösterilmesi hakkında istifade edememiştir. 8. Madde ihlal edilmiştir.

Mileva ve Diğerleri – Bulgaristan Davası (başvuru no. 43449/02 ve 21475/04)

Başvuranlar, dairelerinin bitişiğindeki bir ofisten, bilgisayar oyunu işletmesinden ve bilgisayar kulübünden kaynaklanan aşırı gürültüden şikayetçi idiler.

AİHM, yetkililerin başvuranların şikayetleri karşısında pasif kaldıklarını kaydetmiştir. Bir dönem kulüplerin faaliyetlerini sonlandırmak için iki yasaklama kararı verilmiş olsa da bu kararlar uygulanmamıştır. Sonuç olarak, başvuranlar dört yıldan uzun bir süre boyunca özel ve aile hayatlarına müdahale anlamına gelecek düzeyde gürültüye ve rahatsızlığa maruz kalmışlardır. 8. Madde ihlal edilmiştir.

Dubetska ve Diğerleri – Ukrayna Davası (başvuru no. 30499/03)

Başvuranlar, 8. Maddeye istinaden evlerinin yakınında faaliyet gösteren bir kömür madeninin ve fabrikanın kendilerinde sağlık sorunlarına yol açtığından ve evlerine ve çevrelerine verdiği zarardan şikayetçi idiler.

AİHM madenin ve fabrikanın başvuranların sağlık sorunlarında ve evlerinin gördüğü zararda payı olduğunu ve çevrede meydana gelen kirlilik nedeniyle evlerinin değerinin çok düşmesi sonucunda başka yere taşınacak mali imkanlarının kalmadığını kaydetmiştir. Yetkililer madenin ve fabrikanın çevre üzerindeki olumsuz etkilerinin farkında olmalarına rağmen başvuranları başka bir yerde iskan etmemiş ya da kirliliği evleri sanayi tesislerine yakın olan kimselere zarar vermeyecek seviyelere düşürecek farklı bir çözüm getirmemişlerdir. Dolayısıyla, 8. Madde ihlal edilmiştir. AİHM ihlal kararının yanısıra Ukrayna Hükümetinin başvuranların durumunu düzeltecek uygun tedbirleri almakla yükümlü olduğuna karar vermiştir.

Zammit Maempel ve Diğerleri – Malta Davası (başvuru no. 24202/10)

22 Kasım 2011

Dava, bir ailenin yaşadıkları çevrede yılda iki kez izinli havai fişek gösterisi yapılmasının 8. Madde kapsamındaki haklarını ihlal ettiği ve hayatlarını ve mülklerini tehlikeye attığı şikayeti ile ilgili idi.

AİHM 8. Maddenin ihlal edilmediğine hükmetmiştir. AİHM özellikle yetkililerin insanların ve mülklerinin zarar görmemesi adına gerekli sistematik tedbirleri aldığından ve havai fişek gösterilerinin ayriyeten izlendiğinden bahisle başvuranların hayatına veya vücut bütünlüklerine yönelik gerçek ve yakın bir tehlike söz konusu olmadığını kaydetmiştir. Son olarak, başvuranlar burada mülk edindiklerinde şikayetçi oldukları bu durumun farkında idiler.

Derdest davalar:**Mirosława ve Janusz PAWLAK – Polonya Davası (başvuru no. 29179/06)**

Başvuranlar, 8. Maddeye istinaden evlerinin yakınına kanuna aykırı biçimde inşa edilen bir ticaret merkezinin faaliyetlerinden kaynaklanan gürültüden, kirlilikten ve diğer sıkıntı verici unsurlardan rahatsız olduklarından şikayetçidirler.

[Ekim 2009'da Hükümete tebliğ edilmiştir](#)

Martinez Martinez ve Maria Pino Manzano – İspanya Davası (başvuru no. 61654/08)

Evleri bir taş ocağına yaklaşık 200 m uzaklıkta bulunan başvuranlar, 8. Maddeye istinaden ocaktan gelen ve evlerine nüfuz eden gürültü ve toz nedeniyle hiçbir şekilde tazmin edilmediklerinden şikayetçidirler. Oysa maruz kaldıkları gürültü seviyesinin kanunda belirtilen kabul edilebilir sınırın üzerinde olduğuna dair bir mahkeme kararı da mevcuttur.

[Mart 2010'da Hükümete tebliğ edilmiştir.](#)

Endüstriyel kirlilik**İnsan sağlığının zarar görmesi****Öneryıldız – Türkiye Davası (başvuru no. 48939/99)****Büyük Daire kararı**

30.11.2004

Başvuranın evi, dört belediye tarafından ortak kullanılan bir çöp dökme alanının yakınındaki hazine arazisi üzerinde inşa edilmişti ve ruhsatsızdı. Nisan 1993'te çöp dökme alanında meydana gelen metan gazı patlaması sonucunda yanarak çevreye saçılan atıklar başvuranın evi de dahil 10'dan fazla evi kül etmiş ve başvuran bu yangında 9 akrabasını kaybetmiştir. Başvuran, yetkililerin dikkatini

bu tarz bir patlama ihtimaline çeken bir bilirkişi raporu hazırlanmış olmasına karşın, yetkililerin önleyici tedbir almadıklarından şikayetçi idi.

AİHM 2. Maddenin ihlal edildiğine hükmetmiştir. Hükümet, söz konusu gecekondü bölgesinin sakinlerini burada yaşamının arz ettiği riskler konusunda bilgilendirmemiştir. Hükümet bu konuda bilgilendirme yapmış olsaydı dahi insanların hayatını tehlikeden koruyacak gerekli uygulama tedbirlerini alma sorumluluğu devam etmekteydi. Düzenleyici çerçeve eksikti; zira çöp dökme alanının açılması veya faaliyetleri ile ilgili tutarlı bir denetim sistemi mevcut değildi. Aynı şekilde, imar planlama politikası da yetersizdi ve bunun kuşkusuz söz konusu kazaya yol açan olaylar zincirinde payı vardı.

Lopez Ostra – İspanya Davası (başvuru no. 16798/90)

09.12.1994

Başvuran, yaşadıkları yerin yakınındaki endüstriyel deri atığı arıtma tesisinden çıkan gaz dumanlarından, kokulardan, kirlilikten ve bunların çevredeki insanlarda meydana getirdiği sağlık sorunlarından şikayetçi idi. Özellikle, başvuranın kızı bulantı, kusma ve anoreksiya sorunları yaşamakta idi ve doktoruna göre bu sorunlar kirlilikten kaynaklanmakta idi.

AİHM, İspanya'nın kentin ekonomik refahı (yani atık arıtma tesisi kurulması) ile başvuranın konutuna, özel ve aile hayatına saygı hakkı arasında adil bir denge kuramadığı gerekçesiyle 8. Maddenin ihlal edildiğine hükmetmiştir.

Fadeyeva – Rusya (başvuru no. 55723/00)

09.06.2005

Başvuran, evinin yakınlarındaki büyük bir çelik fabrikasının çalışmalarının sağlığını ve afiyetini tehlikeye attığından ve buna karşın yetkililerin kendisine fabrikanın uzağında bir konut tahsis etmediğinden şikayetçi idi.

AİHM, fabrikanın yakın çevresinde yaşayanlara özel muamele gösterilmesi ihtiyacına karşın, Devlet başvurana bu tehlikeli bölgeden uzaklaşması için hiçbir etkili çözüm sunmamıştır. Fabrika faaliyetlerini ulusal çevre standartlarını ihlal eder biçimde sürdürdüğü halde, Devlet endüstriyel kirliliğin kabul edilebilir düzeylere indirilmesini sağlayacak etkili tedbirler geliştirmemiş ve uygulamamıştır. 8. Madde ihlal edilmiştir.

Giacomelli – İtalya Davası (başvuru no. 59909/00)

02.11.2006

Başvuran evine 30 m mesafede bulunan, "tehlikeli atık da dahil özel atık" arıtma işlemleri yapılan bir tesisten kaynaklanan zararlı emisyonlardan şikayetçi idi. Başvuran tesisin sağlığı ve konutu için tehlike arz ettiğini iddia etmekteydi.

Devlet mercileri ulusal çevre mevzuatının gereklerini yerine getirmemişlerdir; zira kanun gereğince herhangi bir faaliyetten önce hazırlanması zorunlu olan çevresel etki değerlendirme raporu, tesisin faaliyete geçmesinden 7 yıl sonra hazırlanmıştır. Ulusal mahkemelerin tesisin faaliyetlerinin çevre koruma düzenlemelerine uygunluk sağlanana kadar durdurulması yönündeki kararına rağmen idari makamlar tesisi kapatmamışlardır. AİHM, başvuranın konutuna saygı hakkının tesisin tehlikeli faaliyetleri sonucunda yıllar boyunca ağır biçimde göz ardı edilmiş olduğunu kaydederek 8. Maddenin ihlal edildiğine hükmetmiştir.

Guerra ve Diğerleri – İtalya Davası (no. 14967/89)

19.02.1998

Başvuranlar gübre üretimi yapan bir kimyasal fabrikanın yaklaşık 1 km uzağında yaşamaktaydılar. Fabrikada meydana gelen arızaların yol açtığı kazalardan birinde çevreye toksik arsenik içeren tonlarca madde yayılması sonucunda 150 kişi akut arsenik zehirlenmesi nedeniyle hastaneye kaldırılmıştır. Başvuranlar, fabrikanın çalışmalarından kaynaklanan kirliliğin seviyelerini ve büyük kaza riskini azaltıcı uygulamaya dönük tedbirlerin alınmamasının yaşam haklarını ve vücut bütünlüklerini ihlal ettiğinden şikayetçi idiler.

AİHM ciddi çevre kirliliğinin insanların sağlığını ve konuta saygı haklarından yararlanmalarını olumsuz biçimde etkileyebileceğine dikkat çekmiştir. Başvuranlar, fabrikada bir kaza meydana gelmesi durumunda büyük bir tehlikeyle yüz yüze gelecek kentlerinde yaşamaya devam etmeleri halinde maruz kalabilecekleri risklere ilişkin temel bilgileri edinebilmek için gübre üretiminin durdurulduğu 1994 yılına dek beklemişlerdir. AİHM, İtalya'nın başvuranların özel ve aile hayatına saygı hakkını temin etme yükümlüğünü yerine getirmediğini kaydederek 8. Maddenin ihlal edildiğine hükmetmiştir.

Taşkın ve Diğerleri – Türkiye Davası (başvuru no. 46117/99)

10.11.2004

Başvuranlar, altın çıkarmak için siyanür liç yöntemi kullanılmasına izin veren bir maden işletme ruhsatının iptalini talep etmekte idiler. Başvuranlara göre işletmeci tarafından kullanılan siyanürleme işleminin insan sağlığını tehlikeye atma, su kaynaklarını kirlenme ve yerel ekosistemi tahrip etme riski bulunmaktaydı.

AİHM altın madenine ruhsat verme kararının Danıştay tarafından iptal edildiğini, Danıştay'ın farklı menfaatleri tartarak ruhsatın kamu yararına olmadığı sonucuna vardığını kaydetmiştir. Buna karşın, altın madeninin kapatılması talimatı bu karardan ancak 10 ay, kararın yetkililere tebliğinden ise 4 ay sonra verilmiştir. Dolayısıyla, kararın infazındaki gecikme nedeniyle başvuranlara verilen adli teminatlar yerini bulmamıştır.

Çevre üzerindeki diğer olumsuz etkiler**Tatar – Romanya Davası (başvuru no. 657021/01)**

27.01.2009

Başvuranların evinin yakınlarında bulunan ve altın çıkarma işleminde sodyum siyanür kullanan bir altın madeninde Ocak 2000'de meydana gelen bir çevre kazasının ardından çevreye yaklaşık 100.000 m³ siyanürle kontamine cüruf yayılmıştır. Maden, kazadan sonra faaliyetlerini durdurmamıştır. Başvuranlar, madencilik faaliyetinin madenin yakınında yaşayan insanların sağlığını tehlikeye attığından, çevreyi tehdit ettiğinden ve oğullarının astım hastalığını alevlendirdiğinden şikayetçi idiler.

AİHM başvuranların oğullarının sodyum siyanüre maruziyeti ile astım hastalığı arasında bir illiyet bulunduğunu ispat edemediklerini kaydetmiştir. Ancak, maden işletmecisi ihtiyat ilkesine aykırı olarak kazadan sonra faaliyetlerini sürdürmüştür. İhtiyat ilkesi gereğince, bir konuda kesin bilimsel ve teknik bilgilerin bulunmaması, Devletin etkili ve orantılı tedbirler almamasına gerekçe teşkil edemez. AİHM, Romen makamlarının işletmenin faaliyetinin doğurabileceği

riskleri tatmin edici düzeyde değerlendirmedikleri ve insanların 8. Madde kapsamında özel ve aile hayatına saygı gösterilmesi haklarını ve daha genel anlamda sağlıklı ve korunaklı bir çevrede yaşama haklarını koruyucu tedbirler almadıkları sonucuna varmıştır. 8. Madde ihlal edilmiştir.

l'Erablère – Belkiça Davası (başvuru no. 49230/07)

24.02.2009

Lüksemburg'un Walloon bölgesinde çevrenin korunmasına yönelik kampanyalar yürüten kâr amacı gütmeyen bir dernek olan başvuru kuruluşu, bir atık toplama sahasının genişletilmesine yönelik planlama izni verildiğinden şikayetçi idi. Talebi usule dair gerekçelerle Belçika Danıştay'ı tarafından reddedilmiştir. Danıştay, talepte uyumsuzluğun gerisinde yatan olguların açıklanmadığına karar vermişti.

AİHM başvuranın mahkemeye erişemediğini kaydederek 6. Maddenin 1. fıkrasının ihlal edildiğine hükmetmiştir. AİHM, Danıştay'a adli denetim talebiyle yapılan başvurularda olguların açıklanmasının ulusal hukuk usulü gereklerinden olduğunu kabul etmekle birlikte, Danıştay'ın ve karşı tarafın olguları bu beyan olmaksızın da öğrenebileceklerini kaydetmiştir.

Mangouras – İspanya Davası (başvuru no. 12050/04)

Büyük Daire Kararı

28.09.2010

Mangouras Prestige adlı bir geminin eski kaptanı idi. Prestige, Kasım 2002'de İspanya sahili açıklarında seyir halinde iken taşıdığı 70.000 ton akaryakıtı Atlantik Okyanusuna sızdırmıştı. Açılan ceza soruşturması neticesinde başvuran tutuklanmış olup 3.000.000 Avro kefaletle serbest bırakılmıştır. Mangouras 83 gün tutuklu kaldıktan sonra, Prestige'nin ait olduğu firmanın sigortacıları tarafından kefaleti ödenerek salıverilmiştir. Başvuran, istenen kefalet tutarının aşırı yüksek olduğundan ve kendi kişisel durumu göz önünde bulundurulmadan belirlendiğinden şikayetçi idi.

AİHM 5. Maddenin 3. fıkrasının gerekliliklerini yorumlamada ortaya çıkan yeni gerçekliklerin, diğer bir deyişle, Avrupa'da ve uluslararası düzeyde çevre suçlarına dair artan haklı kaygıların ve Avrupa hukukunun ve uluslararası hukukun öngördüğü çevresel yükümlülüklerin uygulanmasında ceza hukukunu bir araç olarak kullanma eğiliminin dikkate alınması gerektiğini kaydetmiştir. AİHM, başvuranın davasının istisnai niteliği ve deniz kirliliğinin çevrede yol açtığı büyük çaplı zarar düşünüldüğünde, adli mercilerin sorumluların adaletten kaçmalarının önünü almak adına kefalet tutarını hasıl olan yükümlülüğe uygun olarak artırmalarının şaşırtıcı olmadığı sonucuna varmıştır. 5. Maddenin 3. fıkrası ihlal edilmemiştir.

Di Sarno ve Diğerleri – İtalya Davası (başvuru no. 30765/08)

10.01.2012

Dava, başvuranların yaşadıkları ve/veya çalıştıkları İtalya'nın Campania bölgesinde 5 aydır toplanmayarak sokaklarda biriken çöplerin toplanması, arıtılması ve bertarafı ile ilgili olarak (11 Şubat 1994 – 31 Aralık 2009 arasında) olağanüstü hal uygulanması hakkında idi.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 8. Maddesi (özel ve aile hayatına saygı hakkı) ihlal edilmiştir; İtalyan makamlarının başvuranların maruz kalabilecekleri risklere

dair bilgi verme yükümlülüğü konusunda 8. Maddenin ihlali söz konusu değildir; 13 madde (etkili başvuru hakkı) ihlal edilmiştir.

Ormanların yok edilmesi ve kentsel gelişim

Hamer – Belçika Davası (başvuru no. 21861/03)

27.11.2007

Başvuranın, ailesi tarafından inşaat izni verilmeyen ormanlık arazi üzerinde inşa edilmiş bir evi bulunmaktaydı. Yürürlükteki orman mevzuatına aykırı olarak konut inşa etmekten dolayı hakkında dava açılmış, mahkemeler araziye eski haline getirmesine hükmetmiştir. Ev cebren yıkılmıştır. Başvuran özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğinden şikayetçi idi.

Sözleşmede açık bir koruma hükmü bulunmamakla birlikte AİHM, tarihinde ilk kez çevrenin kendi içerisinde bir değer teşkil ettiğine ve toplumun ve kamu mercilerinin bu değere yakın ilgi göstermek durumunda olduklarına hükmetmiştir. Bilhassa Devletin mevzuat düzenlemesi yaptığı konularda, çevre kaygıları karşısında ekonomik mülahazalara ve hatta mülkiyet hakkına öncelik tanınamaz. Bu nedenle, kamu mercileri çevreyi koruma adına hareket etmekle yükümlüdürler. 1 Numaralı Protokolün 1. Maddesi ihlal edilmemiştir.

Kyrtatos – Yunanistan Davası (başvuru no. 41666/98)

22.05.2003

Başvuranlar, Tinos adasının güneydoğu kesiminde kentsel gelişimin fiziksel çevrelerini tahrip ettiğinden ve özel hayatlarını olumsuz etkilediğinden şikayetçi idiler. Başvuranlar özellikle anılan bölgenin bütün manzara güzelliğini yitirdiğini, doğal yaşam ve yaban hayatı yok edilerek bir turist merkezine dönüştüğünü iddia etmekteydiler.

AİHM, başvuranların doğrudan etkilenmiş olmamaları nedeniyle 8. Maddenin ihlalinin söz konusu olmadığını kaydetmiştir. Bölgedeki kentsel gelişim çalışmaları nedeniyle çevre zarar görmüş olsa dahi başvuranlar, kuşlara ve koruma altındaki diğer bataklık türlerine verilen zararın kendilerinin 8. Madde kapsamındaki haklarını nasıl etkilediğini gösterememişlerdir. Şikayetçi olunan çevre tahribatının, yakınlarındaki ormanlık alanda meydana gelmesi halinde durum farklı olabilirdi; zira bu durumda başvuranların sağlık durumları bundan doğrudan etkilenecekti.

Pasif içicilik

Florea – Romanya Davası (başvuru no. 37186/03)

14.09.2010, kesinleşmemiştir

Kronik hepatit ve arteriyel hipertansiyon hastası olan başvuran, bir cezaevinde tutuklu bulunduğu yaklaşık 8-9 ay boyunca yalnızca 35 yatağı bulunan bir koğuşta 110-120 mahkumla birlikte yaşamak zorundakalmasından şikayetçi olmuştur.. Başvurana göre koğuş arkadaşlarının %90'ı sigara içicisiydi. Sağlığının kötüleşmesi nedeniyle kaldırıldığı cezaevi revirinde kaldığı 3 gün süresince de sigara içenlerin arasında kalmıştı.

AİHM Florea'ya ayrı bir oda verilmediğini ve cezaevi revirinde ve kronik hastaların bulunduğu serviste dahi doktorunun uyarılarının aksine sigara içen

tutuklu/hükümlülere tahammül etmek durumunda bırakıldığını kaydetmiştir. Ayrıca, 2002 Haziranında çıkarılan bir kanunla sağlık kurumlarında sigara içilmesi yasaklanmış, Romanya mahkemeleri sıklıkla sigara içenlerin ve içmeyenlerin ayrı tutulmaları yönünde kararlar vermişlerdir. Dolayısıyla, başvuranın tutulma şartları ve maruz kaldığı pasif sigara dumanı nedeniyle 3. Madde ihlal edilmiştir.

Basın irtibat:
Kristina Pencheva-Malinowski
+33 (0)3 90 21 42 08

AİHM basın duyuruları için RSS bildirimlerine üye olabilirsiniz:
<http://echr.coe.int/echr/rss.aspx>

(Bu bilgi notunun Türkçe çevirisi, Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı'nun katkılarıyla hazırlanmıştır.)